

Off My Derech

Shiur# 375 | June 18th 2022

טעם ודעת פרשת בהעלותך

והיית לנו לעינים (י, לא).

ברש"י פירש ל' עתיד כל דבר שיתעלם מעיננו תהיה מאור עיננו, וקשה מה בקשו בני"י מיתרו שיראה להם הדרך, אטו עם ישראל זקניו וחכמיו צריכים לעצתו.

ונראה כי סגולת בעלי תשובה היא, שאלה שנתחנכו מינקותם ללכת בדרך ה' הולכים בדרך זו כטבעי כיון שהורגלו בה, לעומתם השבים — דבקים בבורא אחרי שהשיגו בשכלם גדולתו, לפיכך אומרים ישראל ליתרו והיית לנו לעינים, שהשבים בתשובה ודבקים בה' כיתרו מסוגלים יותר להנחיל לעם ולהורותם את האמונה בדרך שכלית, (ואולי מבחינה זו נתכוונו חז"ל באומרם שבעלי תשובה גדולים מצדיקים).

Selected audio from our listeners

Comments on the Shiur

Comments on the Shiur 1 *click here*

Comments on the Shiur 2 *click here*

Answers to the Questions

Answers to the questions 1 *click here*

Answers to the questions 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Show

Answers to the Questions

B"H

1- it was called for the future events that were going to happen there (as we find in other places as well)

2- i saw a interesting answer that it was called Eshkol in the name of Eshol who was bal bris of Avraham (as mentioned beishins), later it was also called eshkol bc they cut a eshkol. thats why the first time eshkol is mentioned (pasuk chof gimel) its written Choser (missing vov) as it refers to the name of person named eshkol - and in pasuk chof daled its written malo as it refers to the eshkol that was cut (and also the original came after eshkol)

3- the Midresh rabbah says that hashem made that eshkol (the friend of avraham) was called eshkol bc what will in future... and the city was called after him.

Hatzlalah

keep up your work

Chaim Leib Hildeshaim

Thornhill Woods - Canada

Rabbi Yitzchok Berkowitz

קיצור שולחן ערוך סימן קמג סעיף כא

מי שהוא רוצה באמת לכבד את אביו ואת אמו, יעסוק בתורה ובמעשים טובים שזהו הכבוד הגדול להאבות, שאומרים הבריות: אשרי לאב ואם שגדלו בן כזה. אבל אם אין הבן הולך בדרך הישר, הרי אבותיו ישאו חרפה עליו, והוא מבייש אותם בבושה שאין גדולה הימנה. וכן האב שרוצה לרחם על בניו באמת, יעסוק בתורה ובמעשים טובים ויהא נוח לשמים ונוח לבריות ויתכבדו בניו בו. אבל מי שאינו הולך בדרך הישר גם זרעו מגונה אחריו, וכן בעון אבות בניו מתים, כדכתיב פוקד עון אבות על בנים. ואין אכזריות גדולה מזאת שהוא גורם בחטאיו שימותו בניו, ואין לך מרחם על בניו יותר מן הצדיק כי זכותו עומד לאלף דור.

חדושי הרשב"א מסכת יבמות דף ו עמוד א

לפי שאין עיקר כבודו אלא במה שיש לו בו הנאה וכדאמרינן בקדושין (ל"א ב') איזהו כבוד מאכילו ומשקהו מלבישו ומנעילו אבל אמר לו לעשות דבר שאין לו בו הנאה של כלום אין זה כבוד שנצטוו עליה וכבוד כזה אין בו עשה של תורה שידחה אפילו לאו גרידא, ומה שאמרו יכול אמר לו אביו הטמא לא לחנם אמר לו שיטמא דהא לא צריכא קרא אלא שאמר לו להביא פירות מבית הקברות וכיוצא בזה, וכן אמר לו אל תחזיר כדי שלא יבטל מלהאכילו וכיוצא בזה קאמר, הא לאו הכי א"צ לומר שלא ישמע לו והלכך לא גמרינן מלאו דמחמר ללאוין דעלמא שלא ידחו דהתם ליכא אלא הכשר מצוה וכן נמי במחמר דבנין בית המקדש שאין בו בנין הבית ממש אלא שהוא מכשירי הבנין, והיינו דאקשינן לקמן הכשר מצוה תיפוק ליה מהתם דלא דחי.

שו"ת מהרי"ק סימן קסו

למה זה תשאל לשמי איש בריתי גם איש שלומי ללחום בלחמי ובביתי אין לחם ושמלה להשיב דבר הלכה אפי' במס' כלה ואתה ידעת כולה אך ענותך סמכתני ורוח קדש' נטלתני לחוות דעי גם אני (א) ראשונה על אודות ראובן שנשבע לאביו שלא ישא אשה מבלתי רשותו ובטרם נשבע עליו כבר מסר מודעא בפני עדים לבטל שבועתו באומרו שהיה ירא פן לא ירצה אביו ללכת בעבורו למקום פלוני אם מאן ימאן מלישבע לו על הדבר הזה. והנה ראובן קדש שוב אשה אחת בלי רשות אביו ובין קידושין וכניס' צוה לו אביו לבלתי יכנוס ומאותה האשה אשר קדש ראובן היה כבר נטען ונחשד עליה אך לא על ידי מנעלים הפוכי' ורוק למעלה מן הכילה וכל הנז' בתלמוד ע"כ תוכן הענין. כדי למלאות את דרושך אמרתי לכתוב דעתי הקצרה ואם כי לרוב הטרדות ואפס הפנאי לא דקדקתי בדברים ככל הצורך והוא כי לפי הנראה לע"ד אין כח במודעה זו לבטל השבועה שנשבע אחר כך ואף על גב שפוסק רבינו מאיר על אודות יהודים שדחקו חבריהם בתפיסה וייסורים והשביעום לתת להם כך וכך שאין באותה שבועה ממש כיון שבאונס היתה כמו שכתב המרדכי פרק שלישי דשבועות נראה לע"ד דהכא לא חשיב אונס כלל שהרי אביו לא היה כופהו כלל להשביעו דלא קרינן אונס אלא כי ההיא שדחקו חבריהם כולי וכן ההיא דתלוחה ויהיב ואפילו תלוחה זבין אלא דאנס אונסיה וזוזי

גמר ומקני התם הוא דחשיב אונס משום שאין המוכר הזה חפץ לא במכירה ולא בכספו של זה ואמר ליה דל אנת ודל מעותך אלא שזה מאנסו למכור ולקבל המעות אבל בנדון הזה שראובן היה חפץ שהיה אביו הולך בעבורו ולא מחמת אביו הוכרח לשלחו שם אלא שמדעתו ומרצונו שולחו שם פשיטא דלא חשיב אונס כלל. וגדולה מזו כתבו הפוסקים בשם רבינו תם וז"ל גם אומר רבינו תם שאם קדש אדם אשה כדת משה וישראל ולבסוף אין האשה חפצה אין לכופו לא בישראל ולא בדיני א"ה אך אם נחבש בידי א"ה בשביל מס או דבר אחר יכולין לומר לו לא נעזוב לך להתירך מתפיסה אם לא תגרש פלונית בגט כשר ואין זו כפייה כיון שאין עושין לו דבר רע כי אם למנוע מלעזור לו ע"כ ורואה אני שהדברים קל וחומר ומה התם דמצוה קא עבדי להוציאו מתפיסה אפילו הכי לא חשיב אונס כיון שאין עושין לו דבר רע אלא נמנעים מלעזור לו כל שכן הכא דאין על האב מוטל ללכת בשליחות הבן לא משום מצוה ולא משום רשות דאין קרוי אונס אפי' היה אומר לו בפ'י שלא ללכת בשליחות אם לא ישבע לו וכל שכן הכא שלא תלה לו האב הליכותו/הליכותו/ באותה שבועה אלא שהיה הבן ירא פן ימנע האב אם היה הוא מסרב לישבע לו. (ב) ועוד תדע דכן הוא דלא חשיב אונס שהרי כתב בסמ"ג גבי ההיא דהמדיר את חברו דאין מתירין לו אלא בפניו דווקא הכי דעשה לו טובה כו' כי ההיא דצדקיהו שהוציאו ממאסר על ידי שבועתו. ועתה יש לדקדק אם איתא דבכי האי גוונא חשיב אונס למה נענש צדקיהו על כי נשאל על שבועתו ואמאי מגנהו הכתוב באמרו ובזה אלה להפר בריתי והלא הייתה השבועה באונס שהיה ירא שאם לא היה נשבע לו שלא היה מוציאו ממאסר אלא ודאי דבכי ה"ג לא חשיב אונס כיון שאין עושה עמו רע כי אם נמנע מלהטיב לו. ואין להקשות על דברי ממה שתת' ר"י דהא דלא קאמר הדר קבלוה בערבות מואב דהתם נמי היו יראים מהקב"ה שלא יכניסם לארץ שהיה להם ליכנס לאלתר ומתוך כך הוכיח רבינו מאיר דשבוע' באונס לאו כלום היא דאלמא דקרי אונס מניעת הטובה כי התם שהיו יראים פן ימנע הקדוש ברוך הוא מלהכניסם לארץ חדא דאפילו אם תימצי לומר דפליג ההיא שינוייא דר"י לדברי רבינו תם והסמ"ג שהבאתי לעיל דלא חשיב להו אונס בכי האי גוונא כדפ'י לעיל. הא איכא שינויי' אחרינא בתו' שיטה בשבת פרק ר"ע שהרי כתבו שם וז"ל הדר קבלוה בימי מרדכי תימ' לימא הדר קבלו' בימי משה כו' עד וי"ל דאותו הי' ע"פ הדב' והוי מודע' שהרי ראו שכבר כפה עליהם את ההר כגיגית עכ"ל הרי לך שלא יוכרח לומר תירוצו של ר"י אליבא דכולי עלמא מתוך הקושי' דהדר קבלוה בימי משה וכו' ואם כן נוכל לומר דסביר' ליה לרבינו תם והסמ"ג כאותו תרוץ שתרצו התו' אפילו אם תמצי לומר דפליג עלייהו תירוצו של ר"י. ולפי הנראה לע"ד דבר ברור ונכון הוא אצל כל מבין דמשום קושי' זו שהקשתי על דברי מתוך תירוצו של ר"י שנה רבינו מאיר דברי ר"י שהרי בכל ספרי המרדכי כשמבי' דברי ר"י אין כתוב כי אם שהיו יראים שמא לא יביאם לארץ כו'. ואחר כך כשלמד ממנו רבינו מאיר ק"ו כו' כתב וז"ל אפילו הכי כיון דאנוסין היו על פי הדיבור מפחד שלא יביאם לארץ ישראל ושלא יניעם במדב' עכ"ל ויש לדקדק למה הוסיף על דברי ר"י להזכיר פחד דשמא יניעם במדבר שלא הזכיר ר"י כלל והלא חייב אדם לו' בלשון רבו אלא ודאי משום כך הוסיף רבינו מאיר פחד דשמא יניעם במדבר משום דאם לא היו יראים אלא שמא לא יכניסם לארץ ישראל לא הוה חשיב כאונס כיון דלא היה אלא מניעת הטוב כלומר שהיה הקדוש ברוך הוא נמנע מלהטיב להם אם לא היו ממלאים אחריו לישבע על קבלת התורה ומשום כך כתב חששא דשמא יניעם במדבר שזה הוא אונס מפחד העונש שהיה מטיל עליהם טורח הדרך ויגיעה בהניעם במדבר ולפי דרכינו למדנו שגם רבינו מאיר נוסף גם הוא לומר דבכי האי גוונא לא חשיב אונס וכדברי ר"ת והסמ"ג שהבאתי למעלה ואם כן אפילו אם תימצי לומר דר"י חולק מכח תירוצו מכל מקום פשיטא שיש

להלך אחר דברי רבינו תם מאחר שהסמ"ג ורבינו מאיר שהיו אחרי רבינו תם ור"י וידעו דבריהם טפי מינן הם הכריעו כדברי רבינו תם כאשר בארתי. ועוד נראה לע"ד דבר פשוט דאפילו ר"י עצמו מודה דלא חשיב אונס בכיוצ' בנדון שאנו עומדים עליו וחלילה לומר כן ואף על גב שתרץ דהא דלא קאומר הדר קבלוה בימי משה דהיינו משום דהתם נמי היו יראי' שלא יכניסם לא"י שאני התם שכבר נתנה להם מורשה ועליהם נאמר וטפכם אשר אמרת' לבז יהיה והבאתי אותם וגומר ואם לא היה מכניסם לארץ הוה חשוב אונס דפשיטא דמי שהוא עושה דבר מפני יראתו שלא יטלו את שלו דחשיב אונס כדמוכח מההוא מעשה דפרדסא בפ' חזקת הבתים (דף מ) והכ"נ הוה כאלו היה הקדוש ברוך הוא נוטל מהם מה שזכו בו כבר והיינו דקאמר ר"י שהיה להם ליכנס לה לאלתר כלו' והוה כאלו זכו בה כבר ומש"ה חשיב אונס אבל מי שהוא עושה איזה דבר מפני יראתו שמא ימנע חבירו מלעשות עמו טובה והוא לא זכה עדיין באותה טובה כלל כיוצא בנד"ד לעד"נ שאין כאן שום אונס וזה פשוט וישר אצל כל מבין לפי הנלע"ד ומכח הראיות שהבאתי למעלה ע"כ. וא"ל דאע"ג דלא חשיב אונס מ"מ כיון שבטל השבועה ואו' שאין רוצה לקיימ' מאיזה טעם שיהי' שוב אינה חלה ואף על גב שמבטלה מתחלה שלא מחמת אונס שהרי נשאל לרשב"א וז"ל ראובן שדך אשה שלא מדעת קרוביו ונשבע בנקיט' חפץ לישא אותה ולקצת ימים חלתה א' מאחיותיו חליה אשר מתה בה ומתוך חליה בקשה ממנו לאסור אשה המשודכת לו ושישבע שלא ישאנה לעולם ונשבעה שלא תאכל לעולם עד שיעשה כן וראובן הנז' נתייעץ ומסר מודעא לפני עדים כשרים שאין כוונתו לקיים האיסור אבל יעשה רצונה כדי שלא תטרופ דעתה עליה וכן עשה. ואסרה על עצמו ע"ד המקום כו' ואחר כך מתה אחותו הנזכר ועל זה נחלקו המורים יש מי שאומר שצריך היתר ואין לו מפני שנדר על דעת המקום כדאמר ע"ד המקום כי היכי דלא תיהוי הפרה לשבועתייהו כו'. עוד גלגלו על זה דין המדי' חבירו בפניו שאי אפשר להתירו אלא בפניו כו' ועל זה השיב וז"ל ראיתי שנאמרו בזה כו' עד והוא שדעתי נוטה שהנדר הזה בטל מעיקרא ושאינן נדו' כלל לפי שזה אונס היה בעיקר הנדר כיון שהייתה אחותו חולה חולי כבד ונשבע שלא תאכל עד שידור ויאסור ואין לך אונס גדול מזה לאחיה כו'. עד ואם באנו להסתפק שמא מתחילתו מרוצה היה בנדרו אלא שעכשיו מתחרט ורוצה לומר שאונס היה זה אינו כו' עד וגדולה מזו כי כבר מסר מודעא בפני שנים והכירו באונסו ואפילו לא הכירו באונסו במסירות מודעא דגיטא ודמתנת' אין צריכים להכיר אונס' וכדי שלא יהיה פתחון פה לבעל דין לחלוק הריני נושא ונותן עמך בהלכה אולי יבא ויערער על עיקר האונס הרי שנינו נדרי אונסין כיצד הדירו חבירו שיאכל עמו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו אונסין וכו' עכ"ל ושוב האריך מאד להוכיח שזה נקרא אונס ומתוך דברים /דברי/ המורים כאשר כתבם השואל והתשובה שהשיב הרשב"א למדנו דע"כ לא קא מפליגי אלא משום שהיה אונס גדול בעיקר הנדר כאשר האריך הרשב"א מאד בזה הא אי לאו הכי היה מודה לדברי המורים שהיו רוצים לומר שהשבועה קיימת ואף על גב שמסר מודעא בפני עדים כשרים כמבואר בהדיא בתוך השאלה אפילו הכי לא מצינו בכל דברי השאלה והתשובה שתועיל המודעא אלא לענין שמגלה דעתו שבעל כרחו היה נשבע מתחילה דלא נימא שמתחילה היה מרוצה אלא שעכשיו מתחרט כמו שהזכירה הרשב"א על זה אבל לענין שתבטל השבועה בלא טענת אונס ליכא למאן דאמר מדמשכן עצמו כל כך להוכיח שזה אונס גמור ועוד יש להביא ראיה ממה ששנינו הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור כל השנה יהא בטל ומפר' לה רבא התם בפ"ד דנדרים (דף כג) כגון שהתנה בר"ה וכו' ולא ידע ממה התנה כו' ועל זה פירש רבינו תם מה שפיר' ובסוף דבריו כתבו שם התוספות וז"ל ונראה דבטול זה אינו מועיל כי אם לנדרים

לנדר/ עצמו אבל לנדרים שמדירו חברו אינם בטלים עכ"ל ופשיטא שאין לך מודעא גדולה מזו כעומד ואומר כל נדרי שאני עתיד לידור יהיו בטלים ואפילו הכי כתבו התוספות שאין מועיל כי אם לנדרי עצמו כו' אלמא דאין כח במודעא לבטל השבועה אם אין עמה טענת אונס. (ג) ואשר נסתפקת אם יש כח ביד האב למחות ביד בנו לישא אשה אשר יחפוץ בה הבן לע"ד נראה שאם היא אשה ההוגנת /ההוגנת/ לו שאין כח ביד האב למחות ביד הבן חדא דאפילו לענין ממון אודי ליה רבנן לרבי ירמיה כמאן דאמר משל האב וכן פסקו כל פוסקי הלכות אשר ראיתי כל שכן הכא שהוא דבר השייך בצער' דגופא להניח דאשה /האשה/ אשר חפץ בה ויצטרך לקחת אשה אחרת אשר לא תישר בעיניו כל כך ועוד דקרוב הדבר בעיני להיות כמצוה לעבור על דברי תורה שהרי אמרו רבותינו ז"ל אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה אלא שעכשיו הותר פן יקדימונו אחר כמו שכתבו התוספות והפוסקים הרי שהקפידו שיקח אשה אשר יחפוץ בה ותמצא חן בעיניו וכן בכמה מקומות חשו חכמים ז"ל לחבב האשה על בעלה וכבר השיב רבינו אשר דאם האב מצווה על בנו שלא ידבר עם פלוני ולא ימחול לו על מה שעשה לו עד זמן קצוב שאם הבן רוצה להשלים שאין לחוש לצואת אביו מפני שאסור לשנא שום יהודי כולי כדאית' בטור י"ד הכא נמי לא שנא לפי הנלע"ד מאחר שיש /בדבר/ בדבד נדנדוד עבירה כו' כדפי' לעיל. ועוד דעד כאן לא מילגי אם משל אב אם משל בן אלא בדבר דשייך האב בגווה פרנסת האב שצורך גוף האב וקיומו אבל במלתא דלא שייך בגווי' כי הכא פשיט' דאין כח לאב למחות בבן לא משום כבוד ולא משום מורא (ד) דלא שייך כבוד אלא כגון מאכילו משקהו מלבישו מנעילו כו' מורא לא ישב במקומו ולא סות' את דבריו כו' וכן כיוצא בזה דשייך לאב אבל במלתא דלא שייך האב בגווה פשיטא דאין כח האב למחות ביד בנו. וגדולה מזו כתבו תוספו' שאנ"ץ בפרק קמא דקדושין בשם רבי' יצחק דאפילו למאן דאמר משל בן הני מילי כגון שהאב נהנה מגוף הדבר כי הכא שהוא נהנה מממון הבן אבל אם נזדמן לו כבוד אביו וחזרת אבידתו כיון שאין האב נהנה בגוף האבידה אין הבן חייב להפסיד אבידתו בשביל אביו כל שכן וכל שכן למאן דאמר משל אב. ועוד כל שכן וכל שכן היכא שאין הבן מניח מלעשות כבוד אביו המוטל עליו בשביל אותו מעשה שהאב מצווה עליו שלא לעשות כי הכא והא דאמר' אפי' זורק ארנקי לים כולי כבר העמידה רבינו יצחק בארנקי דאב לדברי האומר משל אב ואפילו לדברי האומר משל בן ובארנקי דבן היינו דוקא שהאב נהנה בהשלכה זו כגון למרמא אימתא אאינשי ביתיה כמו שפיר' תוספות שאנ"ץ ואף על גב דלכאורה רבינו משה מיימון פליג על דברי רבינו יצחק מדהביאה בסתם ולא פירש דמיירי ביש לו הנאה בהשלכתו וגם פליג על מה שהעמיד' רבינו יצחק בארנקי של אב מכל מקום יש לחלק דאע"ג דאין הבן רשאי להכלים אביו ולצערו בשביל ממונו מכל מקום אין חייב הוא להפסיד ממונו בשביל כבוד אביו וכן צריך לומר ע"כ שהרי רבינו משה עצמו פסק כמאן דאמר משל אביו אלא ודאי צריך לחלק כדחלקתי וכל שכן דאין לו להניח מלקחת אשה ההוגנת לו והישרה בעיניו משום כבוד אביו וכדפירשתי.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד א

בעו מיניה מרב עולא: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכו', והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. אמר רב יהודה אמר שמואל, שאלו את ר' אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה

עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שטר, ורב כהנא מתני: בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקדוש ברוך הוא שטר, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם: יודע אני בכך, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא.

רמ"א יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף כה

הגה: וכן אם האב מוחה בבן לישא איזו אשה שיחפוץ בה הבן, א"צ לשמוע אל האב

ספר החינוך פרשת יתרו מצוה לג

מצות כיבוד אב ואם

לכבוד האב והאם, שנאמר [שמות כ', י"ב] כבד את אביך ואת אמך וגו', ובא הפירוש [קידושין דף ל"א ע"ב], אי זהו כיבוד. מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא. משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלהים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאלולי הנפש שחננו האל יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא.

כסף משנה הלכות ממרים פרק ו הלכה ז

שם אהא דאיבעיא לן מאכיל את אביו משל מי אמרינן ת"ש שאלו את רבי אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם כדי שיטול ארנקי ויזרקנו לים בפניו ואינו מכלימו ואי אמרת משל אביו מאי נפקא לן מינה כלומר ואי אמרת כבוד האב על הבן בחסרון כיס אינו אלא משל אב אם כן האי ארנקי דקאמר רבי אליעזר משל אב הוא ומאי נפקא מינה להכלימו ואוקמוה בראוי ליורשו ומאחר שרבינו פסק לעיל שאינו מאכיל אלא משל אב אם כן האי ארנקי היינו כשהוא של אב דוקא וכמו שנתבאר ואם כן היאך כתב ואפילו נטלו כיס של זהובים שלו. ויש לומר דסבירא ליה דכי אמרינן דוקא משל אב הני מילי לכבדו אבל כדי שלא לצערו יש לו לאבד כל ממון שבעולם ועי"ל דהא דאמרינן דמשל אב דוקא היינו מדינא דאינו חייב לחסר כיסו בשבילו אבל מ"מ אם יחסר כיסו בשבילו בכלל מצות כיבוד הוא ולישנא דעד היכן כיבוד אב ואם הכי דייק. ואם תאמר א"כ מאי מותיב מינה למאן דאמר משל אב יש לומר דאין הכי נמי דמאן דמותיב לא אסיק אדעתיה לפלוגי בהכי ומאן דתריץ הוה מצי לשנויי הכי אלא דאהדר ליה לפום שיטתיה דלא הוה מפליג בינייהו:

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן נ

נראה דהא דאי' ביו"ד (סי' ר"מ סכ"ה) וכן אם האב מוחה בבן לישא איזה אשה שיחפוץ בה, א"צ הבן לשמוע אל האב, זה אינו אלא באופן שאין באשה שחפץ בה בזיון וצער לאב אבל ביש בזיון אסור לישאנה:

והנה נאמר ע"ז הדין שאר טעמים במהרי"ק (שורש קס"ו א') דכבוד אב אינו אלא במה שנוגע לו להאכילו וכדומה, אבל במה שאינו נוגע לו אין חיוב, וזה הטעם הביא בביאור הגר"א ז"ל בשם חי' רמב"ן ורשב"א יבמות פ"א שאין עיקר מצות כ"א אלא במה שיש לו הנאה כו', ולפי זה הטעם אם היה נוגע נשיאת אשה זו להנאתו היה מחויב לישאנה ולא אחרת, וכש"כ שאסור לישא אשה שהיא בזיון אב דגרע טובא דקאי בארור מקלה אביו ואמו, ואפילו מחילת אב דקיי"ל דאב יכול למחול ע"כ, מכ"מ על בזיונו א"א למחול כמש"כ השאלתות דר"א (סי' ס') והכי פשיט בשו"ת הריב"ש והובא בבד"ה יו"ד (סי' של"ד), עוד נאמר טעם ע"ז הדין במהרי"ק שם משום דמצוה לישא אשה שנושאת חן בעיניו, וא"כ יש בדבר נדנוד עבירה למחות על הבן שלא ישאנה, ובזה אין מצות כ"א, ובאמת כ"כ התוס' בכורות (דף כ"ט א') דהא דאי' דמותר לילך לבה"פ לישא אשה אפילו באפשר לישא גם בל"ז, אלא מכ"מ רוצה באשה זו, ונחשב למצוה והיינו כמו ללמוד תורה אמרינן אף ע"ג שאפשר ללמוד במק"א משום שלא מכל אדם זוכה ללמוד, וה"ה לא מכל אשה אדם זוכה להבנות:

איברא כ"ז דוחה מצות כ"א מהא דאי' ביבמות (ו') איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה', כלכם חייבים בכבודי, וכ"ז אינו אלא מ"ע דמורא וכבוד אבל בזיון דקאי בארור לא מצינו: